

HISTORIE A SOUČASNOST OKB FN OLOMOUC

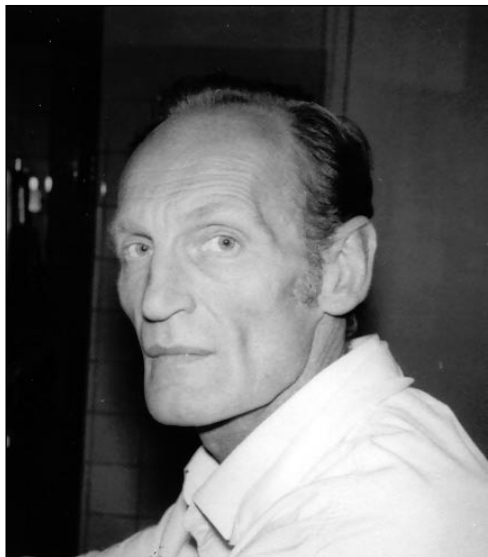
P. Schneiderka

HISTORICKÉ ZAČÁTKY

OKB vzniklo ve Fakultní nemocnici Olomouc (FNO) pod tímto názvem v r. 1960 a nahradilo tak bývalé Centrální laboratoře. Centrální laboratoře a potom i OKB vedl v letech 1953 až 1987 Radmil Podivínský, v letech 1987 až 1999 byl vedoucím Josef Bartek a od r. 2000 je v čele OKB Petr Schneiderka.

Osobnost MUDr. Radmila Podivínského (1923 až 1993) si zaslouží zvláštní zmínku. Pocházel z Olomouce a vystudoval Fakultu všeobecného lékařství UK (nyní I. LF) v Praze. V r. 1951 nastoupil na Ústav lékařské chemie LF UP na místo odborného asistenta. V pozici primáře Centrální laboratoře a posléze OKB se zasloužil o vybudování nového pavilonu OKB. Podivínský byl od r. 1958 členem výboru Československé společnosti klinické biochemie ČLS J. E. Purkyně a do r. 1984 byl jejím vědeckým sekretářem. Byl dále externím pracovníkem katedry klinické biochemie ILF (nyní IPVZ) v Praze, členem technické komise při ministerstvu zdravotnictví, krajským odborníkem a členem poradního sboru hlavního odborníka pro klinickou biochemii. Byl nositelem čestného členství ČLS JEP z r. 1978 a jako první obdržel v r. 1983 také čestné členství ČSKB.

Prim. MUDr. R. Podivínský

V osobě prim. Podivínského se kombinovala osobnost s výrazně klinickým zaměřením, s hlubokou znalostí chemie a biochemie a současně dobrého organizátora i svědomitého učitele. Již od počátku existence OKB dal tomuto oddělení do vínku významné vědecké a pedagogické zaměření. Po boku Jaroslava Hořejšího, Karla Maška, Jiřího Homolky a dalších patřil ke generaci zakladatelů české klinické biochemie.

Do samostatného pavilonu se OKB přestěhovalo až po dokončení jeho stavby v květnu 1967 a sídlí zde dodnes. Rutinní i speciální (bio)chemická laboratorní vyšetření se však prováděla současně na dalších 11 klinických pracovištích v areálu FN i mimo něj. K jejich systematické centralizaci došlo teprve v posledních 5 letech.

ROZVOJ OKB V 90. LETECH

V r. 1991 vznikla v rámci OKB laboratoř dědičných metabolických poruch (LDMP). Z původních prostor v budově I. interní kliniky se tato laboratoř přestěhovala v r. 2003 do přízemí pavilonu Dětské kliniky FNO. Ve spolupráci s Dětskou klinikou a s Ústavem lékařské genetiky FNO se zde provádí laboratorní diagnostika a monitorování léčby dědičných metabolických poruch. LDMP zajišťuje také některá další speciální klinicko-biochemická vyšetření. Po stránce výzkumné je laboratoř zaměřena na aplikace nových technologií v diagnostice DMP se zvláštním důrazem na poruchy metabolismu purinů a pyrimidinů. LDMP rozvíjí spolupráci se stejně zaměřenými laboratořemi u nás i v zahraničí a její pracovníci jsou publikačně vysoce aktivní.

V roce 1995 byla při OKB zřízena metabolická ambulance pro hyperlipoproteinemie a urolithiázu. Ambulance se zabývá diagnostikou a léčbou poruch metabolismu lipidů a diagnostikou, léčbou a metafylaxí urolithiázy. V současnosti je zde dispensarizováno na 2000 pacientů z celého olomouckého regionu.

Ve druhé polovině devadesátých let byla na OKB budována laboratoř molekulární biologie, která původně sloužila k určování DNA (RNA) virových hepatitid. V současnosti se laboratoř soustřeďuje hlavně na rutinní vyšetřování extrahumánního genomu hepatotropních virů, herpetických virů a další specializovaná vyšetření. V oblasti lidského genomu se zde v rámci několika výzkumných úkolů a ve spolupráci s III.interní klinikou FNO zkoumá genetické pozadí onemocnění spojených s aterosklerózou.

Na konci devadesátých let vznikla laboratoř atomové absorpční spektrometrie, která byla v r. 2001 vybavena novým analyzátořem a přestěhovala se

do upravených prostor. Tento úsek zavedl a běžně provádí stanovení řady stopových prvků v biologických materiálech.

OKB bylo už od konce 80. let vybaveno laboratorním informačním a řídicím systémem (LIRS ing. Mikysky). V souvislosti se zaváděním klinického informačního systému byl v létě 2005 instalován a zprovozněn nový software, LIS od fy Stapro. Ve FNO byl posléze instalován klinický informační systém Medea a od r. 2006 probíhá mj. příprava k zavedení elektronické laboratorní žádanky.

NÁSTUP NOVÉHO STOLETÍ

Počínaje rokem 2000 byla v budově OKB uskutečněna řada stavebních úprav: pro automatický analytický systém Modular byly spojeny a adaptovány 2 místnosti v přízemí, pro onkologickou laboratoř byla nově upravena místnost v 1. poschodí, byla přestavěna vstupní hala a čekárna, spojením 3 místností v přízemí byl zřízen sál imunoanalytických metod a rekonstrukcí dalších 2 místností v přízemí vybudována nová RIA laboratoř. Pavilon dostal v r. 2004 novou střechu. Z posledních prací tohoto druhu lze jmenovat rekonstrukci knihovny na jaře t. r.

K významnému rozšíření sortimentu metod i objemu práce došlo po r. 2002, kdy se k OKB připojila onkologická laboratoř. Tato laboratoř do té doby existovala v rámci Onkologické kliniky FNO a byla orientována na stanovení nádorových markerů. Dalším aktuálním mezníkem bylo 1. čtvrtletí r. 2007, neboť v tomto období se do OKB začlenila imunoanalytická laboratoř Kliniky nukleární medicíny, a to včetně úseku radionuklidových metod.

Novou organizací provozu, některými přístrojovými investicemi a dlouhodobými strategickými zápůjčkami techniky se podařilo vytvořit v posledních letech podmínky pro zvýšení produktivity práce a zlepšování jakosti práce. O současné úrovni kvality rutinní i speciální analytiky svědčí velmi dobré výsledky interní kontroly, stejně jako i výsledky 39 cyklů externí kontroly kvality (zčásti mezinárodních), jichž se OKB každoročně účastní.

Podle pasportu VZP obsahovalo portfolio zdravotních výkonů OKB ještě před připojením imunoanalytické laboratoře KNM téměř 400 laboratorních vyšetřovacích metod. Z toho cca 60 jich bylo nově zavedeno nebo převzato v intervalu let 2000 až 2006. Celková výkonnost OKB se ve stejném období zvýšila 2,3krát a na konci r. 2006 dosáhla 3 milionů výkonů ročně. Hospodaření OKB je pozitivní a v posledních letech přispívá k celkové ekonomice nemocnice 3. nejvyšším výnosem ze všech nákladových středisek FNO. O produktivitě práce přitom svědčí 4. nejnižší nákladová hodnota bodu v rámci FNO.

Uvedených výkonů docílilo OKB s 59 pracovníky, z toho 12 vysokoškoláky. Cílevědomá politika podpory zvyšování kvalifikace vedla od r. 2000 do dnešní doby k úspěšnému dokončení postgraduálního vzdělávání u 6 laborantek, k zahájení bakalářského studia 3 laborantek, k zařazení do předatestační přípravy 3 VŠ, k dokončení postgraduálního studia a/nebo získání titulu RNDr. u 4 vysokoškoláků a k habilitaci jednoho VŠ pracovníka.

SOUČASNÉ AKTIVITY A PLÁNY

Vysokoškolští pracovníci OKB jsou zapojeni do výuky klinické biochemie v rámci vnitřního lékařství pro studenty medicíny na LF UP, do výuky biochemie a genetiky na PřF UP a do výuky zdravotních laborantů na Vyšší zdravotnické škole E. Pötinga v Olomouci. V r. 2006 získalo OKB akreditaci MZČR pro postgraduální vzdělávání v klinické biochemii.

Pracovníci OKB obdrželi v uplynulém 7letém období řadu ocenění. D. Friedecký dostal 1. cenu za nejlepší přednášku v sekci mladých klinických biochemiků a D. Novotný získal 2. místo v soutěži o nejlepší poster na sympoziu FONS 2000. D. Novotný se spolupracovníky získal 1. místo v soutěži o nejlepší poster na VI. Celostátním sjezdu ČSKB r. 2003. Kolektiv pracovníků pod vedením T. Adama obdržel v r. 2003 cenu ČSKB-CZEDMA „Za nejlepší českou vědeckou práci ...“. Cenu ČSKB ČLS JEP „Za výuku a vzdělávání ...“ pro rok 2004 obdrželi P. Schneiderka a spolupracovníci za učební texty „Kapitoly z klinické biochemie“ (Karolinum Praha 2004). Cenu společnosti Olympus a ČSKB v soutěži o nejlepší práci studentů doktorandského studia v r. 2005 získal D. Novotný za svoji disertační práci. Autorský kolektiv J. Ehrmann Jr., P. Schneiderka, J. Ehrmann byl odměněn Cenou hepatologické společnosti ČLS JEP a Cenou rektora UP Olomouc za monografii Alkohol a játra (Grada Praha 2006).

OKB FNO se rozhodující měrou podílelo na organizaci a pořádání 39. sjezdu biochemických laborantů Biolab (Olomouc 2002), na organizaci 18. Pracovních dnů dědičných metabolických poruch (Slušovice 2003) a na zajištění VII. Celostátního sjezdu ČSKB s mezinárodní účastí (Olomouc 2005). V letech 2001 až 2007 uspořádali pracovníci OKB ve spolupráci s ČSKB a později i se společností SEKK nebo samostatně 20 regionálních pracovních dnů s odbornou tematikou.

Nejbližším cílem OKB FNO je získat certifikát systému řízení jakosti podle ISO 9001:2000. Další rozvoj by měl být pokračováním v budování komplexního zdravotnického pracoviště, které ve své činnosti sdružuje rutinní a speciální klinicko-biochemická vyšetření, výuku klinické biochemie a vědecko-výzkumné činnosti.